



رام - ۴۷

## شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

(۱) تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.  
(۲) محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.

(۳) اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

## شانزدهم اردیبهشت

شانزدهم اردیبهشت در تاریخ ایران زمین با جنب و جوشهای سیاسی بزرگ و درگذشت مردان نامدار همزمان است. در تاریخ قرون اخیر در سال ۱۲۰۲ پیروزی سیکها بر یارمحمد خان افغان را در این روز داریم که به تسخیر پشاور به دست سیکها انجامید و به تشکیل یک دولت زودگذر سیک در پاکستان امروزی انجامید. هشت دهه بعد جریان مشروطه در ایران آغاز شد و در همین روز (۱۲۸۸) علیقلی سردار اسعد از اروپا به ایران بازگشت و رهبری بخشی از قوای مشروطه‌خواه که با شاه مستبد می‌جنگیدند را بر عهده گرفت. ده سال امان‌الله خان به قوای اشغالگر انگلیسی حمله برد و دو سال بعد (۱۳۰۰) کمیته‌ی انقلاب گیلان با حضور میرزا کوچک خان و خالو قربان و احسان‌الله خان و حیدر خان عمو اوغلو برای نخستین بار تشکیل جلسه داد.



میرزا کوچک خان و اعضای

کمیته‌ی انقلابی گیلان

در شانزدهم اردیبهشت سال ۱۳۱۶ بگیر و ببند دولت رضاشاهی درباره‌ی کمونیستهای ایرانی آغاز شد و دکتر تقی ارانی و یارانش (الموتی، بهرامی، عباس آذری و کامبخش) دستگیر شدند. به این ترتیب ماجرای ۵۳ نفر آغاز شد که در آن شخصیت‌هایی وطن‌پرست مانند دکتر ارانی در کنار وطن‌فروشانمانند کامبخش که آشکارا کارگزار دولت شوروی بودند، نشانده شدند. چهار سال بعد وقتی رشیدعالی گیلانی و نیروهای هوادار آلمان در عراق کودتا کردند و قدرت را به دست گرفتند، آلمانی‌ها در این روز با ایران وارد رایزنی شدند تا از راه ایران به گیلانی سلاح و مهمات برسانند. یک سال بعد از آن موج مهاجران لهستانی که از شوروی گریخته بودند در ایران مستقر شدند و در این روز (۱۳۲۱) سه هزار تن از ایشان در اردوگاه منظریه سکنی گزیدند.



طی نیم قرن گذشته هم رخدادهای این روز با ملایمتی بیشتر همین راستا را دنبال می‌کرده است. در ۱۳۵۴ لایحه‌ی تأسیس «مترو» برای تهران و حومه از تصویب نهایی پارلمان گذشت، در ۱۳۵۶ صد هزار ارمنی در بیروت به یاد نسل‌کشی ارمنیان به دست ترکان راهپیمایی کردند، در ۱۳۵۷ حکومت پهلوی رژیم کودتایی

«نورمحمد تره‌کی» در افغانستان را به رسمیت شناخت، و در ۱۳۷۴ بیل کلینتون رئیس جمهور وقت امریکا، تحریم‌های اقتصادی جدیدی تحت عنوان «تحریم‌های ثانویه» علیه ایران وضع کرد.

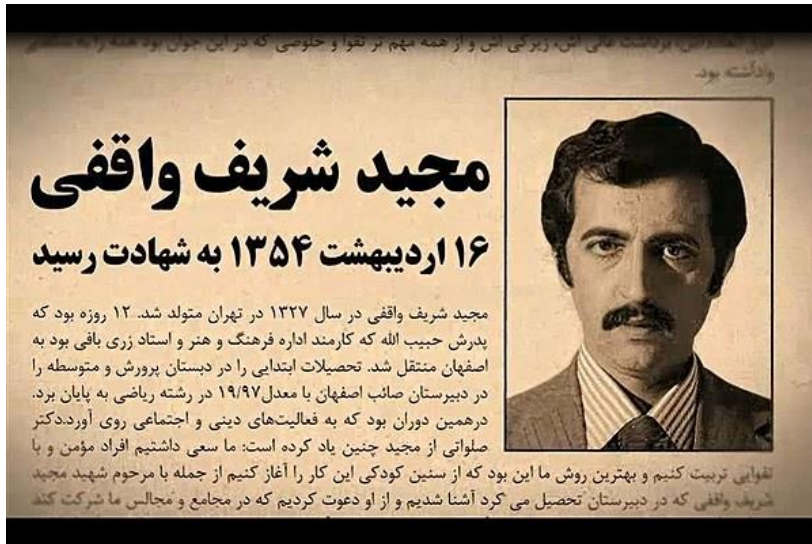
در سطح جهانی این روز از طرفی با حرکات نظامی اسپانیایی‌ها پیوندی دارد. در شانزدهم اردیبهشت سال ۹۰۶ خورشیدی لشکریان اسپانیایی و آلمانی رم را اشغال کرده و به باد غارت دادند، که برخی از مورخان این حادثه را نقطه‌ی پایان دوران نوزایی می‌دانند. نُه سال بعد (۹۱۵) در همین روز اسپانیایی‌ها در گوشه‌ی دیگری از دنیا قلمرو سرخپوستان را اشغال کرده و در حال غارت آن بودند که سرخپوستان اینکا پاتکی زدند و شهر کوزکو که پایتختشان بود را محاصره کردند و کوشیدند آنجا را از اسپانیایی‌های مهاجم پس بگیرند، که البته ناکام ماندند.



هوانورد هیندنبورگ بر فراز مانهاتان، دقایقی پیش از سقوط

این روز با رخدادهایی فرهنگی و اجتماعی هم مصادف است. درست در همان روزی که اینکاها با اشغالگران پایتختشان درگیر بودند، در شانزدهم اردیبهشت ۹۱۵ خورشیدی هانری هشتم فرمان داد یک نسخه از انجیل به زبان انگلیسی در هر کلیسای قلمروش بنهند. به این ترتیب زمینه برای استانده شدن زبان انگلیسی و فراگیر شدنش در قلمرو بریتانیا فراهم آمد. یک و نیم قرن بعد (در ۱۰۶۱) لویی هفدهم دربارش را به کاخ ورسای انتقال داد و آنجا به مرکز حکومتی فرانسه تبدیل شد. بعد دو قرن دیگر گذشت تا آن که در ۱۲۶۸ به مناسبت نمایشگاه جهانی پاریس برج ایفل برای بازدید عمومی گشوده شد و پاریس هر دو نماد امروزش یعنی ایفل و ورسای را به دست آورد.

در ۱۳۱۶ بالن هوایی هیندنبورگ در نیویورک دستخوش آتش سوزی شد و در چند دقیقه خاکستر شد. سی و شش سرنشین آن در این حادثه جان باختند، در ۱۳۱۹ جان اشتاین‌بک به خاطر داستان خوشه‌های خشم جایزه‌ی پولیتزر گرفت، و در ۱۳۲۶ سازمان بین المللی هواپیمایی کشوری موسوم به «ایکائو» نخستین جلسه رسمی خود را تشکیل داد و اعلام موجودیت کرد. ایکائو از موسسات تخصصی سازمان ملل به شمار می رود و مهم ترین وظیفه اش توسعه مطمئن و منظم هواپیمایی کشوری بین المللی در سراسر جهان است. چند رخداد به ظاهر جزئی و کوچک هم در این روز رخ داده که بعدتر به جریانهایی سرنوشت‌ساز دگرذیسی یافته است. مهمتر از همه آن که در ۱۳۲۸ اولین برنامه‌ی دیجیتال الکترونیکی ذخیره‌پذیر که EDSAC نام داشت اجرا شد، که پیشتاز نرم‌افزارهای رایانه‌ای محسوب می‌شود. در ۱۳۷۶ بانک انگلستان از کنترل نهادهای سیاسی خارج شد و در ۱۳۸۰ پاپ جان پل دوم در سفر به سوریه نخستین پاپی شد که به یک مسجد وارد شد، و پیامدهای این دو رخداد اخیر را هنوز باید دید.



بریده‌ی روزنامه‌ی خبر کشته شدن مجید شریف



محمدعلی شاه در پایان عمر

زادگان نامدار شانزدهم اردیبهشت عبارتند از ماکسیمیلیان روبسپیر انقلابی فرانسوی (۱۱۳۷)، زیگموند فروید (۱۲۳۵)، و دکتر ذبیح الله صفا که به سال ۱۲۹۰ در شه میرزاد سمنان به دنیا آمد. رفتگان این روز چندین چهره‌ی نامدار ایرانی را در بر می‌گیرند. محمدعلی شاه سلطان مستبد و ضدمشروطه‌ی قاجار در ۱۳۰۳ در پاریس با مرض قند درگذشت، در ۱۳۴۹ بدیع‌الزمان فروزانفر که از بزرگترین ادیبان معاصر کشورمان بود فوت کرد، و در ۱۳۵۴ یکی از چریکهای مجاهدین به نام مجید شریف واقفی که گرایش اسلامی داشت به دست دوستان چریکش که گرایش کمونیستی داشتند به قتل رسید و اسم دانشگاه شریف که محل تحصیلش بود را بر این اساس برگزیده‌اند. در همین روز به سال ۱۲۹۵ جمال پاشا حاکم عثمانی بیروت بیست و یک لبنانی جدایی طلب را در

میدان شهدای امروزمین این شهر اعدام کرد و این یکی از نخستین نشانه‌های فروپاشی قدرت عثمانی‌ها در این منطقه بود.

در میان انیرانیان مهمترین درگذشتگان این روز عبارتند از الکساندر فون هومبولت زمین‌شناس و جهانگرد (۱۲۳۸)، هنری دیوید ثورو فیلسوف آمریکایی (۱۲۴۱)، و مارلین دیتريش هنرپیشه (۱۳۷۱).



بدیع‌الزمان فروزانفر و علی اصغر حکمت